

1587—1589, sv. 1. I. Za tisak priredili Josip Barbarić, Ivan Kolander i Adolf Wisset. Uredio Josip Barbarić. Izdavač: Historijski arhiv Varaždin, 1990. Knjiga ove prvorazredne povijesne građe što ju je upravo znanstvenoj javnosti pružio Historijski arhiv Varaždin u svojoj ediciji Zapisnika poglavarstva slobodnoga i kraljevskoga grada Varaždina kojom na neki način nastavlja izdavački niz započeo 1941. godine kada je publiciran prvi svezak Povijesnih spomenika grada Varaždina, ima 515 stranica teksta koje su podijeljene u poglavlja: Predgovor i uvodni dio (7—34), Popis pravnih predmeta upisanih u protokol (35—53), latinski tekst protokola (59—467) i Kazala (471—515). Kada je dakle, davne 1941. god. započeo s izdavanjem Povijesnih spomenika, Historijski je arhiv u prvom svesku obuhvatio srednjovjekovne isprave i drugu diplomatsku građu u obradi Zlatka Tanodija. Drugi je svezak obuhvatio zapisnike iz 1454. do 1464. te iz 1467. do 1469, a odmah su angažirani Ivan Kolander i Adolf Wisset za transkripciju latinskog teksta protokola za godine 1587—1589. Kako u međuvremenu ovaj dio protokola nije objavljen, Arhiv je novu lekturu, kolacioniranje, redakciju latinskog teksta, izradu kritičkog aparata i prijepis teksta po suvremenim kriterijima, te izradu indikativnih regesta, uvoda edicije i trostrukog kazala povjerio Josipu Barbariću, koji je zadatak odlično obavio.

Ovom edicijom Historijski arhiv Varaždin nastoji svojim sugrađanima i znanstvenim radnicima i istraživačima predložiti bogati i raznovrsni život grada Varaždina, jednog od većih i značajnijih gradova sjeverozapadne Hrvatske 16. stoljeća. Gradski zapisnici, kao niti jedan drugi izvor za povijest jednoga grada, stavljaju u centar zbivanja sva područja javnoga života, ovdje se susrećemo s ubilježnim značajnijim događajima iz života grada i njegovih stanovnika, odlukama gradskog poglavarstva, sudskim parnicama, kupoprodajnim ugovorima i ostalim sličnim pravnim predmetima. Protokol jasno pokazuje svoje osnovno značenje, a to je da bude garancija pravnog života i pravne sigurnosti građanima grada Varaždina. Ovaj prvorazredni povijesni izvor, ovako objavljen omogućava istraživačima, stručnjacima raznih područja i znanstvenih disciplina istraživanja kulturne, društvene, ekonomske, vjerske i opće povijesti u čijim su događajima sudjelovali grad Varaždin i njegovi stanovnici. Zapisnici su, također, značajan doprinos i proučavanjima povijesti cijele sjeverne Hrvatske ali i Austrijske monarhije čiji je sastavni dio stoljećima bio Varaždin. Izdavaču i priređivaču ovoga vrijednog izdanja možemo poželjeti i daljnje izdavanje sličnih izvora koji će obogatiti poznavanje povijesti i naših »sjevernih gradova«. (J. NERALIĆ).

SPISI KANCELARIJE ŠIBENSKOG KNEZA FANTINA DE CHA DE PESARO (Instrumenta cancellariae Fantini de Cha de Pesaro) (1441—1443). Povijesni spomenici Šibenika i njegova kotara, sv. III. Za tisak priredio: J. Kolanović. Izdavač: Muzej grada Šibenika, Šibenik 1989. Gornji je naslov već drugi svezak spomenute serije što ju je god. 1986. pokrenuo Muzej grada Šibenika inicijativom i samoprijegornim zalaganjem glavnog i odgovornog urednika serije S. Grubišića. Prvorazredni povijesni izvori rijetko su sačuvani primjerak spisa nastalih djelovanjem kneževе kancelarije u XV. stoljeću uopće u dalmatinskim gradovima. Spisi što se čuvaju u Biskupijskom arhivu u Šibeniku, kamo ih je — po mišljenju J. Kolanovića — prenio iz Općinskog arhiva šibenski biskup Antun Josip Fosco, koji je sakupljao i objavljivao građu o gradnji šibenske katedrale (1876—1894), obuhvaćaju razdoblje Fantina de Cha de Pesaro, kneza i zapovjednika Šibenika, odnosno godine 1441—1443. Knjiga ima ukupno XXIV + 543 strane, a podijeljena je na uvodni dio latinski tekst spisa opremljenih progresivnim brojevima, nadnevkom, regestima na hrvatskom jeziku i tekstovnim bilješkama gdje je bilo neophod-

no razjasniti nejasnoću latinskog teksta spisa, trostrukim kazalom (imena osoba, mjesta i stvari). Kazalo mjesta u zagrađama donosi današnji naziv mjesta, a kazalo stvari priređivač je edicije podijelio na pet dijelova ili pet zasebnih kazala: opći pojmovi, pojmovi naoružanja, opreme i vojne posade šibenskih vojnih jedinica, pojmovi što se odnose na uvozno-izvornu trgovačku robu, pojmovi što se odnose na vrste brodova, mjera, trgovačkog pakovanja i trgovačkih daća, i napokon pojmovi predmeta svagdašnje upotrebe što su bili davani u залог ili sadržani u inventarima šibenskih građana. Edicija se napokon zaključuje pregledom veličine mjera u Šibeniku u XV. stoljeću, pregledom novčanog sustava u istom razdoblju te glossariumom, dakle rječnikom što sadrži izraze i pojmove Kazala stvari, a veoma će dobro doći istraživačima, i to ne samo onima koji ne poznaju latinski jezik.

Knjiga zapravo sadrži notarske spise što su ih redigirala barem dvojica redaktora, kancelar i gradski bilježnik Ivan Franjo de Serenis i podkancelar Petar de Serenis. Spisi su veoma značajni, nezaobilazni za proučavanje povijesti grada Šibenika i njegova kotara početkom XV. stoljeća. Riječ je uglavnom o privatno-pravnim spisima što sadrže privatno-pravne poslove (zakup, kupoprodaje, zadužnice itd.), dakle riječ je o zaštićenim pravima pojedinaca. Spisi su, nadalje, značajni i za proučavanje djelatnosti i značenja šibenskog kneza, koji je zapravo nadležan za svaki segment života u gradu i kotaru. On rješava međusobne sporove, daje dozvole strancima da smiju ulaziti u grad, rješava sporove u kotaru donosi propise o čistoći grada, javnim dražbama, nadzire trgovačko poslovanje. Spisi su povrh toga značajni za proučavanje demografskog kretanja stanovništva, društvenih slojeva, plemića i pučana, a osobito za proučavanje antroponimije Šibenika. Spisi nam oslikavaju gospodarski položaj Šibenika, što je zapravo sadržaj glavnine objavljene građe i njezino najveće značenje. Spisi nam također otkrivaju ulogu kneza i kancelara u sustavu komunalne uprave.

Prijeđimo tek letimice podjelu odnosno sadržaj spisa: dopisivanje (1—25), oružje i vojna oprema (26—39), popis vojnih plaćenika (40—44), najam pasišta (45—46), kontralitere — izvozne i uvozne robne dozvole (47), potvrde o isplata, bulete (48—58), izvozne i uvozne robne dozvole — drugi dio (59), potvrde o izvezenoj paklini (60), potvrde o isplata — drugi dio (61—71), izvanredni poslovi — extraordinaria (72—340) i parnice (341—346).

Pristup ediranom tekstu, odnosno metoda objavljivanja ovih izvora povijesno je kritička metoda što istraživaču omogućava pravi uvid u izvornik, budući da je priređivač edicije posebice vodio računa o izvornoj ortografiji, a kada je od nje morao odstupati, čitaču je to naznačio u bilješci. Budući da je izvornik sastavljen od nekoliko predložaka, što su ih, kako smo spomenuli, redigirala barem dvojica redaktora, istraživači će uočiti specifičnost rukopisa, jezika i ortografije, a ti su elementi uvjetovali poseban metodološki pristup izdavanju ovog povijesnog izvora.

Ova edicija predstavlja dalji, veoma značajni korak u osvjetljavanju naše prošlosti, posebice Šibenika i njegova kotara, pa je stoga neće moći mimoći nijedan istraživač ili znanstveni radnik koji bude proučavao povijest Dalmacije, odnosno Šibenika i njegova kotara. (J. BARBARIĆ).

ČETIRI IZDANJA — O POMORSTVU LOŠINJA. Venecijanska izdavačka kuća »I sette« (Mreže) izdala je 4 knjige Alberta Cosulichia tematski vezane na povijest pomorstva. Iako nije vidljivo iz većine naslova ona se sadržajno odnose na lošinjsko pomorstvo. Dodatni razlog osvrta na ova djela je da su ona pripremljena skoro isključivo na temelju arhivske građe koja je obilno iskorištena za faksimile. Autor, koji potiče iz obitelji lošinjsko hrvatskog porijekla koja se već, kako kaže naslov jedne od knjiga, »20 pokoljenja ili